

Epe luzeko langabezia

Ikerlan ekonomikoek nekez izaten dute islarik eguneroko prentsari. Espainiako alderdi sozialistaren *think tank*-arekin lotura zuelako iritsi zen prentsara –eta, hala ere, oihartzun handirik gabe pasa–, Sara de la Rica eta Brindusa Anghel ekonomialarien epe luzeko langabeziari (ELL) buruzko lana (www.falternativas.org/laboratorio/documentos/documentos-de-trabajo/los-parados-de-larga-duracion-en-espana-en-la-crisis-actual). Langabezia den arazo gordinean atalik gordinena da ELL, urtebetetik gora lan bila eta langabezia daraman jendearen kasua. Langabezia hirukoiztu duen krisi honetan, Espainian ELL zazpikoiztu egin da; merezi du fenomeno horren azterketa xeheagoa, hartu beharreko neurriak egoki hausnartze aldera.

Generoak zeresan handia du Europako ELLn: gizonezkoen langabeziaren %45 da ELL; aldiz, emakumezkoenaren %60 da epe luzekoa. Adinak ere badu garrantzia: 50-65 urte aldirik langabeen %55 ELL dira; 25-49 urte aldirik langabeetan %45 dira ELL eta 25 urtez azpikoen %35. Hezkuntzari gagozkiolarik, Espainiako datuetan, ELLen artean bosten batek oinarritzeko ikasketak edo txikiagoak ditu, ehuneko berberak unibertsitate edo goi mailako Lanbide Heziketakoek edo gogoragokoek, eta, gainontzekoek, hiru bostenek, bigarren mailako ikasketak dituzte. 2013ko Espainiako datuetan, ELLren iraupenaren gaineko datuak ere gordin askoak dira: bosten batek lau urtetik gora darama lanik gabe, eta bi bostenek bi eta lau urte artean. Horratx, deskribapena.

Teknika ekonometrikoak erabiliz, De la Rica eta Anghelek Espainiarako aztertu duten lehen kontua da langabetuen

artean ELL izateko probabilitatean zenbatean eragiten duen faktore bakoitzak, gainontzeko faktoreak berberak izanik: (2007an esanguratsua ez zen) genero faktorean, kasu, 2013an emakume izateak %27 handitzen du ELL pairatzeko probabilitatea, adin, hezkuntza eta jardun sektore bereko gizonetzkoekiko; 45 urtez gorakoek %50 probabilitate gehiago dute ELL pairatzeko 30 urtez azpikoek baino (eta %30 gehiago, 30-45 urte aldikoek baino); unibertsitate mailako heziketa izateak %70 murrizten du ELL izateko probabilitatea oinarrizko hezkuntza dutenekiko, eta %36 bigarren mailako hezkuntza dutenekiko. Eta eraikuntza sektorean jardundakoek %72 probabilitate handiagoa dute gainontzeko sektoreetakoek baino ELL izateko (kasu guztietan, gainontzeko ezaugarriak berberak izanik).

Bigarren kontu bat ere aztertzen dute bi ekonomialariek. Alegia, ELL izatetik landun izatera pasa direnen ezaugarriak. 2007ko lehen hiruhilekoan ELL izan eta hurrengo hiruhilekoan lana topatu zutenak ELL guztien %24 ziren. Aldiz, 2013ko lehen hiruhilekoan ELL izan eta hurrengo hiruhilekoan lana topatu zutenak %9 baino ez ziren. Trantsizio hori bizi izan duten bi gizatalde horien ezaugarriak alderatzerakoan, ondorio argiak ateratzen dira: 25 urtez azpikoak eta 45 urtez gorakoak azpiordezkatuta daude lana topatzen dutenengan, krisiaren aurretik eta ondoren. Hezkuntzak lana lortzea errazten du, eta 2013an gehiago 2007an baino: lana lortzen duten ELLen artean gainordezkatuta daude unibertsitate mailako ikasketadunak (%32 probabilitate txikiagoa du oinarrizko ikasketadunak lana lortzeko beste ikasketa mailekiko, gainontzeko guztia berdin). Eta, bai, emakumeak ELLtik ateratzeko %26 probabilitate txikiagoa du, ezaugarri bereko gizonak baino.

Baina beste aldagai batek eraman zuen artikulua prentsa ekonomikoaren zenbait lerroburutara: langabezi sari edo laguntzaren bat jasotzeak %85 gutxitzen du ELLtik landun izatera pasatzeko probabilitatea. 2013ko bigarren hiruhilekoan lana topatu zuten ELL guztien artean %5 baino ez ziren langabezi laguntza jasotzen ari.

Finean, egileek hiru ondorio ateratzen dituzte: baga, 25 urtez azpiko oinarritzko ikasketadun eta lehen eraikuntzako lanpostuen aterabidea zutenak hezkuntzara bideratu, euren giza kapitala hobetzeko. Biga, 45 urtez gorakoentzat prestakuntza eta laneratze plan berezituak egin, aparteko zailtasunak izango baitituzte lan mundura itzultzeko. Eta, hirugarrenik, langabezi laguntzen eskema berrikusi, laneratzeko pizgarriak mantentzen daitezten. Alegia, ELLek lan eskaintza egokiak jaso ditzaten eta, ondoren, onar ditzaten (hau da, lanean egotea beti izan dadin hobe langabezi laguntza jasotzen jarraitzea baino).

Alderdi sozialistaren inguruan sortutako analisia izaki, zer pentsa eman lezake, ez baita eskuin politikoko indarrek eginen luketen analisi batetik askorik aldentzen. Langabezi laguntzen beharrezkotasuna zalantzan jarri ez arren, ekonomia politikako proposamen zehatz arrazoituak faltan ditu ikerketa liburuak.

Europar hauteskundeak

Hauteskundeen joko teoriak dio, bi alderdi nagusi lehiatzean, biek zentro politikoa eskuratu behar dutela, 'batez besteko bozemailea' erakarri, bozen gehiengoa lortu ahal izateko. Horren ondorioz gertatu da European, besteak beste, eskuin nahiz ezkerreko deitutako alderdien politiken berdintze handi bat, Frantzian Vallsekin edo Espainian Zapaterorekin, nolabait 'pentsamendu bakarra' edo neoliberalismoa hedatu duena eta zenbait herrialdetan (Austria, Alemania, Grezia...) alderdi nagusien koalizioak eratu dituen. Politika ekonomikoaren ikuspuntutik, zaila da, zinez, eskuma edo ezkerreko omen diren alderdien arteko ezberdintasun esanguratsuak topatzen. Espainiarako bolibartar alternatiba katastrofikatzen jotzen duen Felipe González bati, kasu, sei milioi langabetuen ilara ez zaio, itxuraz, hain katastrofiko iruditzen.

Zentzu horretan, euroa txanpon duen Europak ez du lortu herritarren atxikipena sendotzea; kontrara, urruntze bat

sumatzen da Brusela-Frankfurteko botere politiko ekonomi-koarekiko. Moneta politika batu eta bakarra duen Eurogunean, politika fiskalak koordinatzea geroz eta zailago gerta liteke, bozemaileen logika nazionalagatik, indar zentripetoen gorakadagatik eta, oro har, krisiak Europako zenbait lurraldetan utzi duen kaltearen sakonagatik. Kontua da AEBek adierazle makroekonomiko okerragoak dituztela Europak baino (zor eta defizit mailan, urrutira gabe); aldiz, Europaren hauskortasunak bestelako politikak egitera eraman du (troika edo Kontseilua dira nagusi, eta ez gobernu federala edo bi ganberako parlamentu sendoa; inflazioaren aurkako borroka du helburu bakar banku zentralak, eta hazkundearen gaineko kezka izpirik ez; eta abar). Beraz, krisi ekonomiko asimetrikoaz gain (estatu ezberdinetan eragin hagitz ezberdinekoa baita), krisi politiko sakona ere bizi du Europak. 26 milioi langaberi esperantza amiñi bat emango liokeen ikusmolde sozialdun alternatiba supranazional sendo bat eratzeko ezintasuna ere tartean dela.

Bestalde, esker-eskuin ardatzari ardatz nazionala ere gehi dakioke azterketa konplexu eta osoago bat egite aldera. Baina bistan da boza ematen duten erdiek soilik parte hartzen duten hauteskundeetan, zilegitasun arazoez landa, zaila dela jendearen zinezko nahia zein den zehatz interpretatzen. Abstentzioan bertangoxo egin dutenek zeresan handia izan dezakete aurrera begira. Baina, oraingoz, Jon Sarasuak bota duen «hemengo ezkerria eskuina da» horri izango da «hemengo eskuina ezkerria da» kontrajarriko dionik ere.

Unibertitate, krisia eta pobrezia

2007an krisi ekonomikoaren lehen zantzuak agertu zirenetik, ezin da esan ekonomia fakultateetatik jakintza edo eztabai-darako ildo berri askorik zabaldu denik. Salbuespen gutxi batzuk kenduta (Paul Krugman Nobel sariduna, Kataluniako Niño Becerra edo Frantziako Thomas Piketty), ez dira asko

komunikabideetan nabarmendu diren ikertzaile eta akademikoak, indarrean den ikusmolde nagusiari, aldez edo moldez, kontra egiten. Hortaz, euskal herritar gutxi izango dira egun gure unibertsitateetako ekonomia katedradun bakar baten izena aipatzeko gai (non eta familiakoa edo laguna ez duten!); aldiz, borboitarren familiako dozena erdi izen errenkan jaurtiko dizkizu edonork, zer esanik ez futbolarienak.

Unibertsitate ereduaz eztabaida oso hedatua ez dagoen honetan, adierazgarria da www.eldiario.es egunkarian argitaratu den *Zona Crítica* blogeko sarreraren izenburua: «intelektualetatik *paper* egileetara» (www.eldiario.es/zonacritica/Crisis-Universidad-intelectuales-hacedores-papers_6_265683463.html).

Alegia, gizarte eraldakuntza eta pentsaera kritikoa baino, aldizkari espezializatuetan artikuluak (*paper*-ak) argitaratzeko helburu soila duela, egun, unibertsitatean diharduen askok, artikuluok gizartearen benetako arazoaren konponbidean eragin zein ez; eta gizarteari unibertsitate publikotik zor zaion dibulgazio lanari muzin egiten diotela gehienetan, komunikabideetako agerpenei (ohikoei zein blog modukoei) iskin eginez. Hor ere pizgarri sistemaren berrikuspena beharko litzateke. Baina euskal herritarrei hauxe ulertzen lagundu diezaieke: atzerriko unibertsitate entzutetsuenetan doktoretzak eta are irakasle lanak egindako ikertzaile askok nolatan ez duten praktikan tokirik egungo gure unibertsitate endogamikoetan.

Ekonomista ikertzaileak *paper*-etara so dauden bitartean, pobrezia gurean ere hedatzen ari dela bistakoa da estatistikei erreparatuz gero. Pobrezia edota ongizaterik eza nola definitu eta neurtu eztabaidaz harago, gurean, Gaindegia, kasu, 115 mila pertsona gehiago kalkulatu ditu pobrezia egoeran (www.gaindegia.org/eu/node/16082). Eustatek berak (www.eustat.es) pobrezia eta ongizaterik eza neurtzen ditu lau urtean behingo lanean (www.eustat.es/elementos/ele0010100/tbl0010130_e.html#axzz33Ubh7JoU), eta 2008-2012ko Eustaten datu argigarriak berrestera etorri da INEren bizi baldintzen gaineko inkesta ere (www.ine.es/prensa/np844.pdf).

Neurketa modu ezberdinak izanik ere, pobreziaren goranzko joera argia da. Eskualdeka erreparatuz gero, aipagarria da pobrezia igoera handiena izan duten bi eskualderen kasua, oraindik ere EA Eren batez bestekotik behera jarraitzen duten Tolosa-Goierri eta (Ibaizabalen) Eskuma Aldearena.

Gutxi asko, populazioaren %18-20 inguru legoke Euskal Herrian oinarritzko beharrak edo gure egungo gizarteari dagozkion gastu arruntak bete ezinda. Hortaz, kohesio sozialetik urrun(ago) gaude. 🙄